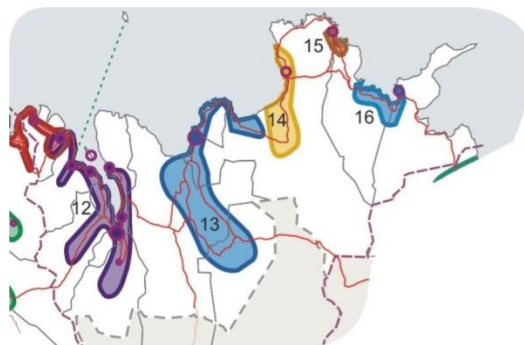

Norðurland eystra

Svæðið nær frá Eyjafirði til Bakkafjarðar. Innan þessa stóra svæðis eru 13 sveitarfélög, sem ná yfir 22.735 km² og er íbúafjöldi í þessum sveitarfélögum rúmlega 29 þúsund manns sem eru um 9% af íbúafjölda landsins.

Atvinnulíf og hagvöxtur

Atvinnulíf á þessu Norðurlandi eystra er mjög fjölbreytt enda um stórt og víðfeðmt svæði að ræða. Á Akureyri er atvinnulíf mjög fjölbreytt, sjávarútvegur og ferðaþjónusta á Tröllaskaga, ferðaþjónusta er mikil og vaxandi í Þingeyjarsýslum og landbúnaður ríkjandi þegar farið er austur. Á Norðurlandi eystra er framleiðsla mun meiri en á grannsvæðunum og er tæplega fjórum sinnum meiri en á Norðurlandi vestra (Hagfræðistofnun og Byggðastofnun, 2011). Þar munar mest um Akureyri sem er langstærsti bær utan höfuðborgarsvæðisins með tæplega 18 þúsund íbúa í upphafi árs 2012, eða um 60% íbúa landshlutans. Þjónusta er stærri hluti af atvinnulífinu á Akureyri en annars staðar utan höfuðborgarsvæðisins,

ef Suðurnes eru undanskilin. Hægur hagvöxtur og stöðugur mannfjöldi gera það að verkum að tekjur á mann hafa aukist mjög hægt undanfarin ár. Hagvöxtur var hvergi minni en á Norðurlandi eystra á árunum 2004 til 2009, þó litlu muni á þessum landshluta og Norðurlandi vestra. Síðustu tvö árin hefur vöxtur þó verið yfir landsmeðaltali. Sjávarútvegur dróst saman um rúman fjórðung frá 2003 til 2009. Mikill munur er þó á hagþróun eftir svæðum þar sem á Akureyri er fjölbreytt þjónusta,

háskóli og atvinnumöguleikar eru fjölbreyttari en á litlum stöðum. Þóroddur Bjarnason hefur skilgreint stóran hluta þessa svæðis sem hér er til umfjöllunar, þ.e. Eyjafjörð og suðursvæði Þingeyjarsýslu, til vaxtarsvæðis en austursvæðið hins vegar sem varnarsvæði. Vaxtarsvæðið er

væntanlega áhrifasvæði Akureyrar og telur Þóroddur líklegt að landfræðilegum hindrunum vaxtar á svæðinu verði rutt úr vegi með tveimur veggöngum,

Kennitölur - landshluti	Norðurland eystra
Lán Byggðastofnunar - staða 30.4.2012	4.522.663.207
sem hlutfall af heildarlánveitingum	26,97%
Vanskil	267.493.218
sem hlutfall af vanskilum í landshlutanum	5,91%
Íbúafjöldi 1. janúar 2012	29.018
Íbúafjöldi 1. janúar 2012 - karlar	14.523
Íbúafjöldi 1. janúar 2012 - konur	14.495
Íbúafjöldi - hlutfall af íbúafjölda landsins	9,08%
Íbúafjöldi - hlutfall karlar	50,05%
Íbúafjöldi - hlutfall konur	49,95%
Atvinnuleysi 2011	5,30%
Atvinnuleysi 2011 - karlar	5,20%
Atvinnuleysi 2011 - konur	5,40%
Starfajöldi hjá viðskiptavinum BST	1011
Útlán pr. stöðugildi	4.473.455

Tafla 1. Norðurland eystra - nokkrar kennitölur

	Norðurl. eystra		Landið allt	
	Karlar	Konur	Karlar	Konur
Grunnskólapróf eða minna	28%	33%	22%	27%
Starfsnám í framhaldsskóla	5%	9%	3%	6%
Stúdentspróf	13%	20%	14%	19%
Iðnnám/ verknám/ meistaraþróf	33%	8%	31%	9%
Grunnnám í háskóla	16%	25%	19%	27%
Framhaldsnám í háskóla	4%	6%	10%	11%

Tafla 2. Norðurland eystra - menntunarstig miðað við landið allt

Héðinsfjarðar- og Vaðlaheiðargöngum (Byggðastofnun, 2012). Norðurþing skiptist á milli vaxtar- og varnarsvæða samkvæmt greiningu Þórodds. Á norðaustur varnarsvæðinu hefur verið mikil fólksfækkun, nema á Þórshöfn og telur hann brýnt að grípa strax til aðgerða ef byggð á ekki að þurrkast út á stóru svæði (Þóroddur Bjarnason, 2010). Þórshöfn heldur íbúafjölda nokkuð, m.a. vegna þess að þar er trygg atvinna. Samfélagið í fyrrum Raufarhafnarhreppi hefur glímt við mikla erfiðleika í atvinnulífi og mikla íbúafækkun á undangengnum árum. Á Húsavík hefur verið jafnvægi í atvinnumálum á undanförunum árum. Veiðar og vinnsla eru mikilvægir þættir, en samt er atvinnulíf nokkuð fjölbreytt. Ferðapjónusta er öflug á þessu svæði, ekki síst í Mývatnssveit, en hefur verið í góðum vexti víðar, einkum á Húsavík. Samdráttur í atvinnulífi og fækkun íbúa hefur lengi verið viðvarandi á svæðinu. Miklir möguleikar eru í ferðapjónustu sem er rótgróin sunnan til í Þingeyjarsýslum. Sauðfjárrækt er mjög sterk á austasta svæðinu, til dæmis í Öxarfirði og þar er nokkur ferðapjónusta tengd þjóðgarðinum. Þar eru einnig jarðhitaauðlindir, orka sem þegar er notuð í fiskeldi. Húsavík er sjávarútvegsbær en einnig þjónustukjarni, bæði með opinbera þjónustu og aðra þjónustu og ferðapjónusta í miklum vexti. Vinnusóknarsvæði í kringum þéttbýlið að Kópaskeri nær norður að Leirhöfn og inn í Öxarfjörð. Svæðið er mikið landbúnaðarsvæði. Í samanburði við landsmeðaltal er hlutfall þeirra sem lokið hafa háskólaprófi lægra á Norðausturlandi og nokkuð fleiri sem lokið hafa starfsnámi í framhaldsskóla eða hafa grunnskólapróf eða minna. Að öðru leyti er svæðið nokkuð í takt í landsmeðaltalið (Byggðastofnun, 2012).

Vinnusóknarsvæði

Sex vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða eru á Norðurlandi eystra:

- Fjallabyggð (2.035)
- Eyjarfjarðarsvæðið (22.130)
- Húsavík og nágrenni (3.689)
- Kópasker og nágrenni (354)
- Raufarhöfn (196)
- Þórshöfn og nágrenni (614)

Vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða á Tröllaskaga nær frá Siglufirði inn í Fljót, að Haganesvík. Um Héðinsfjarðargöng tengist það svæði þéttbýlisstöðunum við Eyjafjörð þó einkum Ólafsfirði og Dalvík. Í þessari umfjöllun eru teknir saman þéttbýlisstaðirnir Siglufjörður og Ólafsfjörður sem saman mynda sveitarfélagið Fjallabyggð. Eyjafjörður allur telst eitt vinnusóknarsvæði, fyrir utan Ólafsfjörð eins og áður segir. Á Eyjafjarðarsvæðinu eru sex sveitarfélög fyrir utan Fjallabyggð. Þau eru; Dalvíkurbyggð, Hörgársveit, Akureyrarkaupstaður (Hrísey og Grímsey teljast til þess sveitarfélags), Eyjafjarðarsveit, Svalbarðsstrandarhreppur og Grýtubakkahreppur. Vinnusóknarsvæðið næst Húsavík nær austur um Tjörnes í Öxarfjörð og til suðurs um Lauga að Reykjahlíð og Mývatni. Innan þess svæðis eru þrjú sveitarfélög; Þingeyjarsveit, Tjörneshreppur og Norðurþing. Kópasker og nágrenni er eitt vinnusóknarsvæði og það sama á við um Raufarhöfn og Þórshöfn. Í Langanesbyggð eru tveir þéttbýliskjarnar, annars vegar Þórshöfn og hins vegar Bakkafjörður, en mikil fólksfækkun hefur verið á Bakkafirði síðastliðin ár.

Kennitölur - vinnusóknarsvæði	Fjallabyggð	Akureyri	Húsavík
Lán Byggðastofnunar - staða 30.4.2012	1.232.086.978	2.108.225.879	843.882.110
sem hlutfall af heildarlánveitingum	7,35%	12,57%	5,03%
Vanskil	137.660.337	57.701.765	70.714.832
sem hlutfall af vanskilum á svæðinu	11,17%	2,74%	8,38%
Íbúafjöldi 1. janúar 2012	2.035	22.130	3.689
Íbúafjöldi - hlutfall íbúa landsins	0,64%	6,92%	1,15%
Starfajöldi hjá viðskiptavinum BST	288,50	371,50	219,00
Meðaltekjur á landinu öllu	4.077.900	4.077.900	4.077.900
Meðaltekjur á ári	4.201.840	3.877.050	3.531.832
Hlutfall af meðaltekjum á landinu	103%	95%	87%
Km frá höfuðborgarsvæði í þéttbýliskjarna	386	388	479

Tafla 3. Vinnusóknarsvæði á Norðurlandi eystra - nokkrar kennitölur

Kennitölur - vinnusóknarsvæði	Kópasker	Raufarhöfn	Þórshöfn
Lán Byggðastofnunar - staða 30.4.2012	247.980.441	66.169.886	24.317.913
sem hlutfall af heildarlánveitingum	1,48%	0,39%	0,15%
Vanskil	870.576	0	545.708
sem hlutfall af vanskilum á svæðinu	0,35%	0,00%	2,24%
Íbúafjöldi 1. janúar 2012	354	196	614
Íbúafjöldi - hlutfall íbúa landsins	0,11%	0,06%	0,19%
Starfajöldi hjá viðskiptavinum BST	49,00	25,00	3,00
Meðaltekjur á landinu öllu	4.077.900	4.077.900	4.077.900
Meðaltekjur á ári	-	-	3.875.746
Hlutfall af meðaltekjum á landinu	-	-	95%
Km frá höfuðborgarsvæði í þéttbýliskjarna	576	610	638

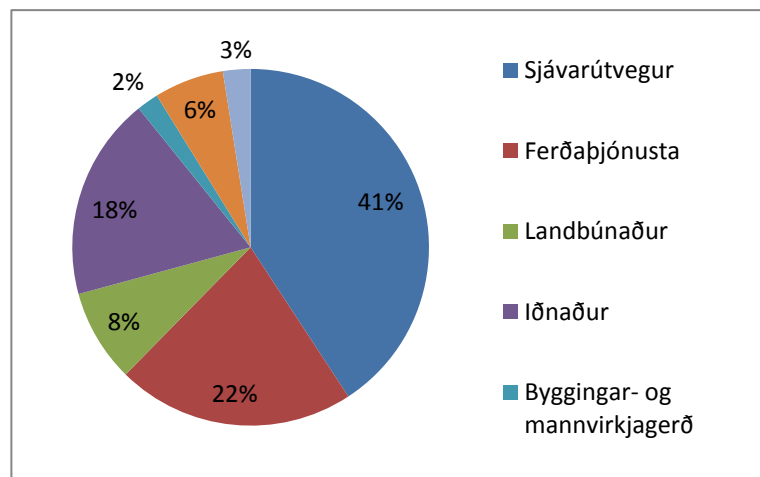
Tafla 4. Vinnusóknarsvæði á Norðurlandi eystra - nokkrar kennitölur

Eins og áður segir er svæðið mjög stórt og mismunandi hvað varðar atvinnulíf, íbúapróun og meðaltekjur. Meðaltekjur eru yfir landsmeðaltali í Fjallabyggð á meðan þær eru töluvert undir landsmeðaltali í Norðurþingi. Tölur um meðaltekjur fyrir vinnusóknarsvæði Húsavíkur ná yfir allt sveitarfélagið Norðurþing þar sem ekki fékkst sundurgreining á þeim eftir einstökum svæðum innan sveitarfélagsins og því eru ekki birtar sér tölur fyrir vinnusóknarsvæðin Kópasker og Raufarhöfn.

Lánveitingar Byggðastofnunar og samfélagsleg áhrif

Útlán Byggðastofnunar til Norðausturlands stóðu í lok apríl s.l. í 4.523 mkr eða um 27% af útlánasafni stofnunarinnar og vanskil voru 5,91 % af útlánum á svæðinu. Á bak við þessi útlán standa um 1011 stöðugildi á Norðausturlandi en það þýðir um 4,5 mkr/stöðugildi.

Stærstur hluti lána Byggðastofnunar á Norðurlandi eystra er til sjávarútvegs eða um 41%. Í Fjallabyggð er 84% lána til sjávarútvegs. Á vinnusóknarsvæðinu í Eyjafirði

Mynd 1. Norðurland eystra - skipting lánasafns Byggðastofnunar eftir atvinnugreinum m.v. stöðu 30. apríl 2012

dreifast lán stofnunarinnar á allar atvinnugreinar sem endurspeglar fjölbreytt atvinnulíf á þessu svæði en mest hefur þó verið lánað til iðnaðar eða um 36%. Lánað hefur verið til flestra atvinnugreina á Húsavíkursvæðinu en þó langmest til ferðaþjónustu eða um 74%. Lánveitingar stofnunarinnar endurspeglar atvinnulífið á svæðinu í kringum Kópasker en tæp 82% af lánunum þar eru til einstaklinga og fyrirtækja í landbúnaði. Á svæðinu kringum Raufarhöfn skiptast lánveitingar á tvær atvinnugreinar, 65% sjávarútvegi og 35% í ferðaþjónustu. Ekki eru mörg fyrirtæki og einstaklingar á þessu svæði með lán hjá stofnuninni, einungis þrjú. Það er ekki tilkomið vegna þess að stofnunin láni ekki á þetta svæði, þvert á móti þá eru allar umsóknir um lán frá Raufarhöfn skoðaðar með mjög opnum hug og Byggðastofnun meðvituð um mikilvægi þess að styðja með öllum mögulegum ráðum við uppbyggingu atvinnulífs á þessu svæði. Ekki er þar með sagt að stofnunin geti vikið frá reglum um lánveitingar, en byggðasjónarmið hljóta að veita þungt þegar metnar eru umsóknir af þessu svæði. Lánin á vinnusóknarsvæðinu í kringum Þórshöfn skiptast niður á tvær atvinnugreinar, 72% í landbúnaði og 28% í iðnaði. Samfélagsleg áhrif lánveitinga stofnunarinnar eru töluverð í Fjallabyggð þar sem stofnunin hefur stutt vel við bakið á ferðaþjónustuuppbyggingu á svæðinu, auk stórra verkefna á sviði nýsköpunar og sjávarútvegs. Áhrifin eru líka töluverð í Norðurþingi en minni í Langanesbyggð og Akureyri enda telst það svæði varla með þegar talað er um markaðsbrest varðandi lánsfjármögnun til fyrirtækja.

